



LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Mötesanteckningar

Dnr. 104-27626-2022

1 (5)

2022-06-13

Digitalt sammanträde i Insynsrådet, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, den 13 juni 2022

Deltagande ledamöter:

Lisbeth Schultze (ordf.)
Åke Bonnier
Paula Holmqvist
Klas Johansson
Helena Nilsson

Övriga deltagande:

Magnus Peterson, tf. länsöverdirektör (ordf. inledningsvis)
Kent Andersson, internrevisor
Annika Berggren, fackförbundet ST
Pia Severinsson, Saco
Henrik Frykman sekreterare

Frånvarande

Ann-Sofie Alm
Peter Hederstedt
Sofia Karlsson
Tomas Kåberger

Föredragande

Pontus Rotter, krisledningschef (punkt 4)
Annika Lidström, chef enheten för folkhälsa och rättighetsfrågor (punkt 5)
Carolina Sundelin, beredskapshandläggare, enheten för samhällsskydd och beredskap (punkt 6)
Nardono Nimpuno, chef klimat- och miljömålsenheten (punkt 7)
Ulla Bäcke kihl, valansvarig och Lisa Montan, biträdande valansvarig (punkt 8)
Gerda Roupe, utvecklingsledare och Lina Hadartz, miljömålssamordnare (punkt 9)
Josef Bengtson, analytiker länsledningens kansli (punkt 10)

Magnus Peterson satt ordförande för inledande delen av mötet då Lisbeth Schultze hade ett kolliderande åtagande. Mötet inleddes med att Magnus bad Paula Holmqvist som var med för första gången att presentera sig. Paula, som är riksdagsledamot för Socialdemokraterna bor i Dals-Eds kommun. Hon har tidigare arbetat som undersköterska. Även jobbat fackligt många år innan hon kom in i riksdagen där hon sitter i försvarsutskottet.

1. Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställdes.

2. Föregående mötesanteckningar

Föregående mötesanteckningar lades till handlingarna.

3 Aktuellt från Länsstyrelsen

Magnus Peterson berättade att vi har fått en ny landshövding, Sten Tolgfors som tillträder 1 september. Flaggade för att Lisbeth fyller på kring detta senare under mötet.

Magnus berättade om nyligen genomförd myndighetsdialog med statssekreterare på Finansdepartementet. Äger rum vart tredje år. Vi fick positivt omdöme på vår årsredovisning. Ekonomin är i balans, men vi hade utmaningar förra året med att förbruka medel på vårt förvaltningsanslag. Även om mycket var positivt är det några områden vi inte lever upp till. Kontroller inom djurskydd var ett sådant exempel i fjol, vilket vi själva påtalar i årsredovisningen. Där ligger vi emellertid mycket bättre till hittills i år. Även vår roll i grön omställning diskuterades Hur kan länsstyrelserna bidra till att skynda på omställningen? Det fördes även en diskussion om verksamhetens fortsatta inriktning där det särskilt trycktes på uppbyggnaden av det civila försvaret. I samband med det diskuteras också beslut nyligen om civilområdesansvariga länsstyrelser. Länsstyrelsen Västra Götaland blir civilområdesansvarig för vårt län och Halland.

Magnus nämnde kort foldern Hänt på Länsstyrelsen, som skickats till ledamöterna inför mötet. Nämnde särskilt det nyligen inrättade Västsvenska rådet för klimatomställning.

Lisbeth Schultze anslöt till mötet och berättade att hon varit tvungen att prioritera ett möte på miljödepartementet utifrån sin roll som ordförande i det nationella expertrådet för klimatanpassning. Rådet lämnade en rapport i februari som ska användas som ett underlag till regeringens nästa klimatanpassningsstrategi.

4. Länsstyrelsens stabsarbete med anledning av kriget i Ukraina

Krisledningschef Pontus Rotter redogjorde för Länsstyrelsens stabsläge med anledning av kriget i Ukraina. Krisorganisationen är igång fram till efter valet som det ser ut i nuläget. Just nu är det emellertid inte särskilt mycket att hantera. Vi har kvar några uppdrag som är igång, bland annat veckovis lägesbildsrapportering som genomförs i form av standardiserade

frågeformulär till länets kommuner. Migrationsfrågan hanteras i linjeorganisationen.

Pontus berättade också om hur de 21 länsstyrelserna samverkar, huvudsakligen genom ett samordningskansli vid Länsstyrelsen i Stockholm. Pontus erbjöd också ledamöterna att vända sig till vår krisorganisation om de har frågor.

5. Länsstyrelsens nya folkhälsouppdrag

Annika Lidström, chef vid enheten för folkhälsa och rättighetsfrågor berättade om länsstyrelsernas nya uppdrag att stödja den regionala implementeringen av den nationella folkhälsopolitiken.

Bakgrund: Sverige har sedan 2003 en samlad folkhälsopolitik. Under åren 2019-2021 har länsstyrelserna i Västerbotten och Stockholm haft i uppdrag att utveckla metoder och arbetssätt för samordning av ett regionalt arbete för en god och jämlik folkhälsa utifrån folkhälsopolitikens åtta målområden. Målet med detta var att skapa bättre förutsättningar för det lokala främjande och förebyggande arbetet.

Regeringen ger nu länsstyrelserna i uppdrag att stödja den regionala implementeringen av den nationella folkhälsopolitiken. Beslutet bygger mycket på erfarenheter från ovannämnda pilotprojekt. Samtidigt ges Folkhälsomyndigheten ett uppdrag att stödja länsstyrelsernas arbete med implementeringen. Syftet med uppdragen är att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa för hela Sveriges befolkning.

Uppdraget till länsstyrelserna innebär bland annat att vi utifrån regionala och lokala förutsättningar och behov ska vara en kompletterande länk mellan nationell, regional och lokal nivå inom stödstrukturen för statligt folkhälsoarbete samt stödja införandet av folkhälsopolitiken genom att stärka lokala och regionala förutsättningar för främjande och förebyggande arbete.

Varför har länsstyrelserna fått uppdraget? Vi har redan flera uppdrag inom folkhälsa som även räknas upp bland sakområden i vår instruktion. Annika ville lyfta att detta inte är något nytt. Vi ser att vi har en kompetens här och har i många av våra uppdrag fokus på förebyggande arbete. Och vi kan vara länk mellan nationellt—regionalt-lokalt.

Vad innebär då detta i praktiken? Annika gick igenom några tänkbara steg i det vidare arbetet. Konkret kan arbetet till exempel handla om att ta fram modeller för hur det lokala, regionala och nationella folkhälsoarbetet kan länkas samman.

Uppdraget kommer att inledas med en kartläggning av hur det arbetas med frågan i de 21 länen.

Annika avslutade med att redogöra för var vi är nu. Bemanning pågår. Uppdraget löper på två år i början. Omfattningen innebär initialt en knapp heltidstjänst hos oss. Inget jättestort uppdrag i den meningen. Ett par personer på sin höjd kommer att arbeta i det här uppdraget.

Åke Bonnier ställde en fråga om samverkan med trossamfund inom folkhälsa.

En viktig fråga bekräftade Annika som hänvisade till Västra Götalandsregionens initiativ ”Öppet Västra Götaland”. Helena Nilsson tog vid och berättade att initiativet bland annat omfattar dialog med trossamfund, kopplat till VGR.s folkhälsoarbete. Helena kände till att en förstudie har genomförts och bad att få återkomma med mer information. Helena Nilsson uttryckte sig positiv till kartläggningen och menade att det är bra att få en bild av hur vi jobbar med frågan i Sverige och en riktning för arbetet. Annika betonade att folkhälsoarbetet måste in i det konkreta arbetet inom olika sakområden: skola, hälso- och sjukvård, bostäder, samhällsplanering etc.

Lisbeth Schultze betonade vikten av nära samarbete med VGR i frågan då båda organisationerna arbetar med folkhälsofrågor.

Paula Holmqvist var också positiv till länsstyrelsernas uppdrag och menade att det är viktigt att ta tag i helhetsproblematiken kring folkhälsa.

6. Beredskapsplanering i VG-län och nya civilområden

Carolina Sundelin, beredskapshandläggare, berättade om planeringsinriktning för civilt försvar och höjd beredskap för Västra Götalands län, som fattades beslut om samma dag som Insynsrådets möte. Därmed blev Västra Götaland först av de 21 länsstyrelserna med att anta en planeringsinriktning.

Carolina inledde med den rättsliga bakgrunden och redogjorde kort för övriga deltagare i den regionala arbetsgrupp som arbetat fram inriktningen. Syftet med planeringsinriktningen är att kunna ställa om verksamheter i länet, ha beredskap och förmåga till ledning och samordning under höjd beredskap samt inrikta, vägleda och stödja i det fortsatta planeringsarbetet.

Innehållet i planeringsinriktningen är fördelat på olika bilagor. Bilagorna kommer att ges ut i olika tidstempon beroende på nationell planläggning och riktlinjer. Länsstyrelsen är sammanhållande för planen men inte för alla bilagor. Carolina presenterade översiktligt innehållet i bilagorna.

Därefter tog Carolina upp ny struktur för civilt försvar och krisberedskap. Regeringen presenterade den 18 maj en myndighetsreform för civilt försvar och krisberedskap i syfte att stärka landets motståndskraft under fredstida krissituationer, höjd beredskap och krig. I detta ingår bl.a. inrättande av • 6 civilområden och 6 civilområdesansvariga länsstyrelser. Träder i kraft 1 oktober i år. Det Västra civilområdet omfattar Västra Götalands och Hallands län. Länsstyrelsen i Västra Götaland blir civilområdesansvarig länsstyrelse. Landshövdingen i Västra Götalands län blir Civilområdeschef i Västra Civilområdet. De civilområdesansvariga länsstyrelserna ska inom civilområdet verka för länsöverskridande samordning av länsstyrelsernas planering och förberedelser för fredstida krissituationer. Civilområdeschefen leder arbetet och ska stödjäs av ett beredskapskansli. Inte beaktat indelningen i ovan nämnda planeringsinriktning – den kommer istället hanteras i revideringar av inriktningen.

Paula Holmqvist berättade att hon har jobbat mycket med civilförvarsfrågor i försvarsutskottet och ville veta vilka som varit de största utmaningarna i arbetet med planeringsinriktning?

Carolina nämnde bland annat ansvarsfrågor: det framgår i författning vem som har ansvar, men efter nedrustning av totalförsvaret måste kunskapen återuppbyggas. För kommuner har det varit en stor utmaning att samhällsstrukturer förändrats sedan lagstiftning tillkom.

Paula berättade att hon upplever att många kommuner inte är så vana vid att förbereda för risker, utan hanterar dem först när de dyker upp. Pandemin tycks emellertid ha medfört ett uppvaknande och en förståelse för att det krävs beredskap. Paula ville gärna komma på besök till Länsstyrelsen för att få veta mer och berätta mer om sina erfarenheter.

Klas Johansson tog upp Indelningskommitténs förslag om ny statlig regional indelning för vissa myndigheter, som nu omsatts i en regeringsförordning. Indelningen svarar mot civilområdena. Polisen har dock inte nämnts som en av de myndigheter som ska anpassa sin tämligen nyss genomförda förändring till en myndighet med sju regioner. Klas menade dock att frågan är tämligen oproblematisk just i vår del av landet, där Polisens region redan omfattar Västra Götaland och Halland, i enlighet med förordningen.

7. Länsstyrelsens roll i den gröna omställningen

Nardono Nimpuno, chef klimat- och miljömålsenheten berättade om Länsstyrelsens roll i den gröna omställningen. Nardono inledde med att ge en bild av industrins omfattning i Västra Götaland, som är Sveriges största industrilän räknat i omsättning. Det betyder emellertid också att vårt län svarar för stor andel av klimatpåverkande utsläpp. Industrins utsläpp av koldioxid är idag större än 1990. Övriga samhället har samtidigt minskat sina utsläpp. Mycket måste hända på kort tid om vi ska nå klimatmål för 2030.

Samtidigt pågår flera lovvärda initiativ i länet av betydelse för grön omställning, Nardono gick igenom tre av dessa och menade att vi alla har en sorts ansvar för att berätta om hur mycket positivt som sker i länet. Det finns en liknande berättelse om Västra Götaland som den om Norrland som får mycket uppmärksamhet just nu.

Därefter följde en redogörelse för elsituationen i länet. Industrins behov och den gröna omställningen kräver en kraftig ökning av tillgången på el. Det finns olika scenarier för det framtida behovet, men i det högre scenariot handlar det om en ökning med 250 procent till år 2050 jämfört med 2019. Nardono redogjorde för nuläget när det gäller olika energikällor, solkraft, vindkraft och havsbaserad vindkraft. När det gäller havsbaserad vindkraft finns det för närvarande fem stora ansökningar i länet. De har sammantaget potential på 24 twh per år men målkonflikter uppstår med bland annat försvars- och artskyddsövervägningar.

Vilken är då Länsstyrelsens roll i den gröna omställningen? Vi gör bl.a. följande:

- Prövning och tillsyn av miljöfarlig verksamhet av omställningsprojekt och nyetablering
- Klimat2030 - Rådet för industriomställning mm
- Elnätsetablering – kortare ledtider ACCEL. Ei.
 - Elnätskoncessioner, 2 piloter i Västra Götaland
- Kommunala energiplaner: stöttning och vägledning.
- Miljötillsyn: försöker få in energiaspekter i tillsyn

Nardono lyfte också fram några möjligheter som Länsstyrelsen ser när det gäller att stärka vår roll i den gröna omställningen Ett exempel som togs upp var att vi idag inte har någon främjande roll när det gäller sol- och vindkraft. Här skulle vi till exempel kunna tillhandahålla regionala planeringsunderlag och regionala kartor över lämpliga områden.

Nardono avslutade med att berätta om det nyligen tillskapade rådet för industriomställning som ska skapa en gemensam bild av vad som påskyndar och vad som försvårar den västsvenska industrins omställning och tillsammans agera för åtgärder som löser klimatutmaningen. Tanken har varit att få med de stora utsläpparna och att de ska inspirera och bana väg för andra.

Helena Nilsson menade att vi som organisationer får förbereda oss på att sättas på prov när det gäller målkonflikter. Industrin vill ha fossilfri el nu men kommer ofta i konflikt med andra intressen samt det kommunala vetot.

Paula Holmqvist framhöll vikten av bra dialog med kommuner. Många är oliga och viktigt med förståelse – men också att söka förståelse för frågan vad som händer om vi inte ställer om nu. Elförsörjningen har också stor betydelse för beredskapsfrågan.

8. Val 2022

Ulla Bäckekehl och Lisa Montan från rättsenheten berättade om Länsstyrelsens förberedelser inför höstens val. Länsstyrelsen är regional valmyndighet. Ulla och Lisa gick igenom några av förutsättningarna i länet. Länet är indelat i cirka 1100 valdistrikt och antalet röstberättigade i länet är ca 1,35 miljoner. Ulla och Lisa beskrev Länsstyrelsens uppgifter i samband med de allmänna valen. Dessa omfattar bl.a. information och utbildning samt slutsammanräkning. När vallokalerna stängs rings resultaten in till länsstyrelserna. Därefter transporteras valkassar med valsedlar till länsstyrelserna efter kontroll av Valnämnden.

Ulla och Lisa beskrev sedan hur den slutliga rösträkningen genomförs. Detta görs av cirka 350 personer under två veckor. Rekrytering pågår, men dessvärre svårt att rekrytera för två veckor, många avhopp. Avslutningsvis beskrev Ulla och Lisa hur Länsstyrelsen vill bygga en robust valorganisation nu och för kommande val.

Helena Nilsson undrade om valansvariga märker av ifrågasättande av valets legitimitet, som vi har sett i flera andra länder. Föredragande svarade att det inte har märkts av ännu, men att det finns beredskap både för ifrågasättande och andra aktioner. Kommunikatörer och säkerhetsansvariga samverkar tätt.

Lisbeth påtalade att alla kan komma och besöka förrättningen och bjöd särskilt in rådets ledamöter.

9. Åtgärdsprogram miljömål

Gerda Roupe och Lina Hadartz berättade om det nya regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen. Länsstyrelserna ska enligt instruktionen verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. I det ingår bland annat att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Föredragande beskrev de tre delarna i det regionala miljömålsarbetet: att anta regionala miljömål, genomföra årliga miljömålsbedömningar samt ta fram åtgärdsprogram.

Det regionala åtgärdsprogrammet tas fram av Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen men med många regionala aktörer involverade, inte minst länets kommuner. Programmet innebär att vi gör åtaganden och lämnar in uppföljning varje år. Det är också en plattform och stimulans för samverkan. Det nya programmet gäller perioden 2022-2025. Det har fokus på klimat och biologisk mångfald samt har tydligare koppling än tidigare till Agenda 2030 och andra program. Det innehåller 37 åtgärder inom fyra utmaningar

- Minskad klimatpåverkan och ren luft
- Hållbar användning av vattenmiljöer
- Hållbart brukande av skog och odlingslandskap
- God bebyggd miljö och hållbar konsumtion

Föredragande visade exempel på åtgärder och hänvisade till mer information på www.hallbartVG.se.

Helena Nilsson ställde en fråga om hur andra länsstyrelser jobbar med åtgärdsprogram. Gerda svarade att det ser ganska olika ut mellan länen, i några gör man till exempel åtaganden, i andra inte.

10. Länsstyrelsens årliga omvärldsanalys – ”Valborgsrapporten”.

Josef Bengtson, analytiker vid länsledningens kansli redogjorde för innehållet i årets omvärldsanalys, den så kallade Valborgsrapporten. Den är framtagen och samordnas av länsledningens kansli men med stöd av samtliga avdelningar på Länsstyrelsen.

Analysen identifierar sex övergripande globala trender, föreslår fem prioriterade strategiska frågor och pekar på tre fokusområden som är viktiga för oss på Länsstyrelsen att uppmärksamma i verksamhetsplaneringen.

Josef fick översiktligt igenom de fem prioriterade strategiska frågorna:

- Fokus på totalförsvaret
- Kraftigt ökat behov av förnyelsebar energi
- Konkurrens om mark- och vattenanvändningen
- Ett segregerat län
- Behov av sammanhållen offentlig styrning

Därefter beskrev Josef våra tre fokusområden. De kan beskrivas som förhållningssätt som är viktiga för att vi ska kunna möta utvecklingen i omvärlden och lyckas med våra uppdrag. Fokusområdena ska stödja arbetet med verksamhetsplaneringen och gäller oberoende av vilken verksamhet vi arbetar inom. Fokusområdena är:

- Fokusera på vår unika roll, bland annat sektorsövergripande arbetssätt och att samordna olika samhällsintressen
- Ha anpassningsförmåga och motståndskraft. Många kriser är omöjliga eller svåra att planera för. Det kräver istället en mer snabbriklar organisationskultur.
- Främja sammanvägda bedömningar och beslut: Vi ska fortsätta utveckla vår förmåga till sammanvägda tvärssektoriella och flerdimensionella bedömningar och beslut.

Paula Holmqvist tog upp cyberhot och desinformation som svåra utmaningar vi har att hantera framledes. Klas Johansson såg ett behov av att förstärka skrivningarna kring segregerat län med några rader kring länsstyrelsens roll i det brottsförebyggande arbetet. Ser gärna att länsstyrelsernas samordnande och övergripande roll tydliggörs.

11 Övriga frågor

Inga övriga frågor.

Lisbeth gav ledamöterna en kort presentation av nye landshövdingen Sten Tolgfors som besökte Länsstyrelsen härnäst tillsammans med bl.a. civilminister Ida Karkiainen. Sten höll ett digitalt anförande till våra medarbetare

12 Kommande möten

Nästa möte äger rum fredag 9 september 2022 kl. 9-12.

13. Avslutning

Lisbeth tackade rådet för mötet.

Ordförande:

Lisbeth Schultze

Vid anteckningarna:

Henrik Frykman